

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

PIK XLVII Ч. 176. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 1-го серпня 1939.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 176. Jersey City, N. J., Tuesday, August 1, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВБґґґґґґ 4-0237. — Тел. V. H. Conboy: ВБґґґґґґ 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕМІЙ КОНГРЕС УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ

НЮАРК (Нью Джерзі). — У готелі Доглас відбувся в суботу зполудня семий конгрес Союзу Українських Професіоналістів. На збори явилось коло пів сотні учасників, переважно з „метрополитальної округи“; були однак і учасники з дальших околиць, як з Клівленду, Дітройту, Шікаґа, ба навіть з Канади.

Збори відкрив дотеперішній предсідник організації адв. Роман Смуґ з Шікаґа, й проголосивши порядок дня, вивізав до організації конгресу. Головою зборів вибрано гр. Степана Шумейку, а секретаркою панну Розалію Гринишин.

Приступлено до звіту уряду. Адв. Р. Смуґ склав звіт і за себе як предсідника і за д-ра П. Канчіра, секретаря-касiera, котрий не міг на збори приїхати. Він підчеркнув у своїм звіті дві справи: видання „Перегляду Українських Професіоналістів Злучених Держав“ (Directory of Ukrainian Professionals in the United States), а далі що деякі професіоналісти, котрі далися на останніх зборах вибрати урядниками організації, не відповіли ні на одно писмо предсідника. Це недбальство побільшувало працю секретаря-касiera.

Адв. Михайло Пізнак, перший заступник предсідника організації, здав звіт за своїх заходів у „метрополитальній округі“ зорганізувати кружок професіоналістів для піднесення зацікавлення суспільними проблемами піднесеними. Гр. Степан Шумейко, другий заступник предсідника, говорив про свою участь у цій самій акції та свою працю коло скликання конгресу.

У дискусії над звітом гр. Степан Курляк домагався вияснення відношення між Українським Університетським Товариством і Союзом Українських Професіоналістів. Дискусія вичерпалася скоро й збори дали вотум довіря уступаючому урядові.

Реферати про організаційні справи.

З зарядження уступаючого уряду виголошено два реферати про організацію українських професіоналістів.

Адв. Анна Чопик з Бостону виголосила реферат про закріплення існуючої організації та про потребу унормування питання, хто може вважатися професіоналістом.

Інж. Володимир Семенін говорив про різні цілі, які повинні й може сповняти організація. Між іншим підчеркнув потребу створення при організації бюро посередництва праці та бюро для подавання шкільній молоді інформації, потрібної до вибору професії.

Реферати викликали живу дискусію. Між іншим адв. М. Пізнак заявився за опертя організації на подвійні основи: центральне тіло, що представляє групи й одинокі, друге, окружні тіла; адв. В. Кузьма звертав увагу, що організація мусить давати членам матеріальні користі; інж. Малевич підчеркував товариське зазіпання професіоналістів одного з одним, а спт. О. Угорчак потребу організації молоді.

Адв. Пізнак підняв питання: Як члени організації можуть підняти себе професіонально? Професіоналісти не повинні дати робити з себе копаного мяча, не підкопувати себе взаємно, а підтримуватися, бо лише в цей спосіб може зрости поважання серед мас для всіх професіоналістів. Д-р О. Стеткевич-радів оснувати бюро для шкільної інформації, адв. Вагнер бюро бесідників, а апт. О. Угорчак і С. Марусевич комітет для подавання молоді вісток про стипендії. Д-р В. Галан радів перенести збори організації на осінь.

В дискусії обговорено конкретні пропозиції й дано новому урядові відповідні директиви. До нового уряду вибрані: предсідником адв. Василя Кузьму з Ньюарку, Нью Джерзі; секретарем-касiером адв. Миколу Гаврилку з Нью Йорку; заступниками предсідника: інж. Володимира Семеніну, д-ра Осипа Д. Стеткевича, адв. Марселя Вагнера з Джерзі Ситі, Нью Джерзі; адв. Анну Чопик з Бостону й інж. Степана Куропаса з Шікаґа.

І ПАЛАТА ПОСЛІВ ЗА ЗНИЖЕННЯ ВИДАТКІВ.

ВАШИНґТОН. — Так званий конгресовий бунт консервативних демократів і республіканців проти урядової програми видатків поширився й на палату послів, де поважно чисельна група конгресменів домагається не признати урядові 800 мільонів доларів на фінансування будівництва нових домів.

ДОЩІ ТРОХИ ПЕРЕБИЛИ ПОСУХУ.

ВАШИНґТОН. — Поважну східню частину Злучених Держав навістили сильні дощі й урятували до певного ступня загрожені довгою посухою рілляні продукти. Та ці дощі ще послабили для парків, в котрих через посуху трава зовсім вигоріла.

ВРОГИ, АЛЕ ЛИШЕ В ПОЛІТИЦІ.

На кораблі „Мангетан“ поїхали з Нью Йорку до Європи Джеймс Фарлі, предсідник Демократичної Партії, та Джон Гемилтон, предсідник Республіканської Партії. На світліні їх привітання при вступленні на корабель. З привітання не видно, щоб вони переносили завязу політичну ворожнечу своїх партій на товариські відносини.

ВІДНОВЛЕННЯ БОРОТЬБИ БИКІВ В ЕСПАНІІ.

Перший раз від хвилини виходу еспанської революції, в липні 1936 р., 25. травня відбулася в Мадриді на площі де Торос боротьба биків, улюблений національний спорт еспанців. До боротьби пригладася представники влади, фанати та 26,000 видців.

МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ ПОХОРОН УБИТОГО ЖИДІВСЬКОГО СТУДЕНТА.

В неділю, 28. травня перед полуднем, відбувся маніфестаційний похорон на жидівському цвинтарі у Львові студента І. р. Жемі Марка Ляндесберґа, якого важко побили в середу невідомі польські студенти в політехніці. В похороні взяли участь велитенські маси жидівського населення під проводом рабінів: Фройнда та Левіна, трьох професорів політехніки з сен. проф. Бартлем на чолі, представники польської демократичної партії і ППС. У зв'язку з трагічною смертю Ляндесберґа відбулася львівська візія у вівторок, 30 травня ц. р., перед полуднем, у політехніці, в якій взяв участь віцепокр. Лашкевич з представниками лідчої поліції та судовим лікарем.

ШАНТАЖИСТИ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед львівським судом станув 67-літній Лейб Геллер під замітом 2-х актів шантажу. Він домагався 50,000 зл. відшкодування від хірурга, який його бучував але зоперував, опісля старався виманити хабара від власника дроґерії, якому бучував загрожував ревізією митної сторожі. Підсудний хорий — його внесли на салю розправи на руках.

ДОБРИЙ ВІТЕР...

Повітряна труба, що зірвалася в Горюдини, пов. Городенка, підняла й кинула потім з великою силою на землю побережника так, що він утратив притомність.

НАСЛІДКИ НЕРОЗУМНОЇ ЗАБАВИ.

В селі Млинсько біля Кракова бавилися діти у так званого вуґа. При його закиданні семилітня дівчинка вдарилася головою в повному розгоні об дерево так сильно, що згинула на місці.

МОБІЛІЗАЦІЯ ГОЛУБІВ.

Від часів царя Соломона освоєні голуби грали важку роль для повідомлень і удержування зв'язку. Уживали їх не тільки на суходолі, але й на морі, де вони удержували зв'язок між кораблями і надбережними стаціями. Бритійська адміраліція мала свого часу знаменито вишколену армію голубів, які скінчили свою службу, відколи введено телеграф без дроту. Показується, що голуби можуть і тепер бути придатні. Як подають часописи, в Англії передбачується також мобілізація голубів, що їх число нараховують там на пів мільона. З тією метою вже переведено реєстрацію всіх приватних годівельників голубів. Очевидно велику скількість уже вишколених голубів має британське воєнне летунство. Годівля і вишкіл тих птахів відбувається в одному центрі в Англії і в двох у колоніях. Обчислюють, що голуб може у сприятливих умовах передлетіти перших 30 англійських миль за швидкістю 1,600 ярдів на хвилину, а часом іще більше. Вишкіл голуба/розпочинають, коли птах має 4 місяці. Беручи пересічний вік голуба на 6 років, треба признати, що користь з його служби є справді велика.

КОВБАСА, НАДІВАНА ЗОЛОТИМИ ДОЛЯРАМИ.

Скарбовий уряд у Станіславо-ві вивірив цікаву історію переселки грошей. З села Болшівців вислали батьки, що мали сина на студії в Італії, дуже часто харчеві пакки, причому в ковбасі було більше срібних і золотих грошей як мяса. Поки ця справа виявилася, весілля згадані родичі вислати впродовж кількох років своєму синові коло 4,000 зл. і коло 1,000 золотих доларів.

МАСАКРА НА ВЕСІЛЛІ.

Весілля у Волі Яєльській, пов. Сяніч, у домі Михайла Левчика закінчилося у справжньому пиячком стилі. Серед загальної бійки п'яних гостей 10 осіб поранено. Один з них, Михайло Русиняк, помер, інші борються за смерть.

421 ПРОМОВУ ВИГОЛОСИВ ГІТЛЕР.

Інститут нац.-соц. бібліографії у Берліні видав брошуру про діяльність канц. Гітлера. Канцлер виголосив від хвилини переняття влади 421 промову.

ІЛЮСТРАЦІЇ ПОЛЬСЬКИХ ДОШКУЛЮВАНЬ

ЛЬВІВ. — У Грозовій, пов. Турка, молодь відспівала одної неділі на хорах після Служби Божої пісню „Боже великий, Творче всесильний“. Те саме було на другу і третю неділю. Одначе третій раз підправляючий священник о. Бугера відвернувся від престолу і приказав припинити цю пісню. На те Федь Копач відповів з хорів, що він перший раз чує, що цієї пісні не вільно співати. Справу взяла в руки польська поліція, у висліді чого відбулася в окружнім суді в Самборі розправа проти Федя Копача, Семена Копача, Олексі Демянівського й Івана Піля. Суд увільнив від кари всіх, крім Федя Копача, якого засудили на два місяці тюрми, ніби за те, що той говорив на годос у церкві.

В суді показалося, що згадана пісня була цензурована польською владою й тому не могла бути причиною до кари. Та на тім не закінчилося. Польський прокуратор був незадоволений, що обвинуваченим наділено малу кару, а деяких звільнено. Він віднісся до апеляційного суду і той засудив Федя Копача на півтора року в'язниці, а Семена Копача, Олексі Демянівського й Івана Піля по роковій в'язниці. Не помогли аргументи оборони, що ця пісня цензурована. Суд станув на становищі, що в пісні є вислів „навіть молитись ворог не дає“, а це могло відноситись тільки до польського режиму.

ПРИЗАБУТІ ГРАНИЦІ УКРАЇНИ.

ЛЬВІВ. — Старокраєві часописи пригадують: В околицях, положених на захід від Люблина, кидаються в очі староукраїнські назви місцевостей, які стрічаємо майже до самого правого берега-Висли. Маємо там, наприклад, при шосі, що йде на захід від Люблина, село Калене, яке перекрутили тепер на „Калень“; далі йде місцевість Богутин, а тепер це перекручено на „Богутин“; на величких горбах розсілася місцевість Купини, бо й горбки виглядають як купини, а її тепер перекрутили на „Купин“. Маємо там ріжні Волі, Берлоги, Колоду. В цих місцевостях часто знаходять кремінні вироби, як серпи, токи. Між назвищами селян знаходимо найбільше, такі, як Дурак, Гайдук, Козак, Манько, Марусяк, Струський, Мазуркевич, Ковадик, Пецьо, Цибуляк, Свачина і т. д.

НЕ БУДЕ ВІЙНИ, БО ГАЙДА ЙДЕ НА ВАКАЦІІ.

РИМ. — В Римі всі заговорили, що в найближчому часі не буде війни, бо журналіст Вірджініо Гайда, який перед кожним конфліктом розводив відповідну пресову кампанію, йде на вакації. Як моґлаб вибухнути війна без попередньої газетної підготовки Гайди? — міркують собі римляни. Що не буде війни в найближчих місяцях, говорять і інші римські часописи, підкреслюючи те, що Італія тепер занята розбудовою Сицилії і всесвітнього виставою, яка розпочнеться 1942 року. А Німеччина підготовляється до партійного зїзду в Ниремберґу.

ЯПОНІЯ ДАЛІ ВИТИСКАЄ БРИТІЙЦІВ.

ШАНГАЙ. — Хоч між японцями і британцями ведуться переговори в цілі полагодження інциденту в Тієнціні, проте японська протибритійська організація на терені північного Китаю розвела широку агітацію за те, щоб змусити всіх британців опустити північний Китай. Згадана організація вислала до всіх британців перестороги, в яких говорять, що відтепер життя їх не буде певне.

ФРАНКО ЗАПРОВАДЖУЄ ДЕРЖАВНІ РОБОТИ.

БУРґОС. — Ген. Франко видав декрет, на основі якого всі чоловіки Еспанії, у віці від 18 до 50 літ, мусять відробити даром упротомж року 15 днів для держави, або заплатити оплату, рівнозначну тій праці. Тих, що уникатимуть цієї праці, будуть гостро карати.

ГОСТРІ ПРОТИШПИГУНСЬКІ МІРИ В ФРАНЦІІ.

ПАРИЖ. — Французький уряд запровадив гострі протишпигунські міри, щоб у той спосіб зберігати таємницю щодо внутрішнього положення краю. Люди, призовані на шпигунстві, будуть карані смертю. Також будуть карані смертю ті, що їм помагали, або ті, що шляхом саботажу нищили державне добро. Тяжко будуть карані і ті, які видаватимуть ті мілітарні відомості, які не були наперед опубліковані державою.

НОВІ „НАДІІ“ НА МОСКОВСЬКИЙ ПАКТ.

МОСКВА. — Серед чужих дипломатів у Москві виринули нові надії на закінчення пакту між Англією, Францією та Совеґами. Бо появилася в советській пресі стаття, яка гостро атакує фашистські держави.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

В Канаді має гідність гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

КАДЯТЬ, БО ВОНЯЄ

Який тиждень тому прийшли з Москви вісті про нову пропаганду, яку останніми часами став підпускати большевицький уряд. Відноситься вона до воєнної флотії Росії, себто до збройної сили держави на воді. Як усяка большевицька пропаганда, так і ця була пущена на всі заставки всіма засобами, які стоять до розпорядимості уряду: радіом, газетами, книжками, відчитами, шкільними викладами й таке інше. Говорилися в цій пропаганді наперед про велику силу большевицької Росії на воді, отже про те, які то великі воєнні кораблі вона набудувала, що вона має більше підводних човнів, як котрабудь інша держава в світі й такі інші брехні, очевидні для всякої людини поза Росією.

Очевидно, прирівнювалося притому здобутки большевицького уряду з царським урядом та виказувалося цифрами, як сильно перевищує большевицький уряд царський уряд щодо розбудови воєнної флотії. Покладається большевицький уряд у цій справі на те, що він може закрити як слід дійсні факти про цю справу.

Рівночасно з тим, як себе вивіщав понад царський уряд, большевицький уряд проводив далі націоналістично-імперіалістичну лінію пропаганди, ведену колись царями. В цій пропаганді большевицький уряд виразно утотожнив себе з старим царським урядом, заявляючи наприклад у своїй пропаганді, що за двісті років існування російської флотії ця флотія прогнала лише три морські бої. Цим большевицький уряд виразно зійшов з своєї давньої позиції, що мовляв, теперішня Росія це не імперія царів, а зовсім новий твір, відома держава вільних народів, чи пак селян і робітників.

Досить загадково виглядала назва вся ця напрасна пропаганда. Яка ціль криється за цим відкритим уже націоналізмом і імперіалізмом большевицької диктатури в Москві? По що й цього всього треба? Для торгів з Англією? Для страшення Японії? Люди, обізнані з большевицькою практикою, сумнівалися. І нові факти показують, що вони не помилилися. Не минуло й пів місяця від часу, як почалася цікава флотна пропаганда, а в газети вже прорвалася вістка про нові "чистки" серед найвищих урядовців большевицького уряду, а в тому числі й в найвищій команді большевицької російської воєнної флотії. Тепер уже весь світ знає, що большевицька пропаганда кампанія мала на цілі задалегідь ослабити зле вражіння, яке про силу цієї флотії викличе вістка, що навіть у її початковій команді є нездари чи зрадники. Людей, що різні факти держать у різних шухлядах свого мізку, можна справді здурити, що рівночасно є правдою, що в команді флотії є нездари й зрадники та що ця флотія одна з найсильніших флотій світу, але в здорово думуючих людей пропаганда й усунування кандидатів це одна цілість. Пропаганда не зможе закрити, що флотія нездарна, коли навіть її команди нездари й зрадники.

Яко Барле.

МІЙ ДІДУСЬ

Настала ця пора, коли нам було миліше в хаті, ніж на дворі та в саді. Листя на деревах пожовкло та падало на землю. Трава тратила свою гарну, зелену барву. Птахи товпилися коло хат, що наче ожили, бо люди не мали вже праці в полі. Коли сонце кого з лас дітей виманило на вулицю, не довго ми там оставалися. Лице й руки були студені від холодного вітру, ми бігли до теплої печі, що скоро стала нашим найліпшим приятелем. Тут біля печі ми тоді сиділи, сміялися та плакали.

Мусіло вікни прийти й те, чим ми здавна раділи. Коли одного ранку один із нас дітей протер заспані очі, здавалося йому дуже ясно на хаті. Глянув у вікно й побачив білі стріхи, білі галузки, а в повітрі наче літали сотки й сотки білих метеликів.

— Сніг, сніг! — скрикнув і побіг у білій сороччині до вікна.

— Сніг, сніг! — кричали всі й бігли за ним. За кілька хвилин були всі ліжечка порожні, а біля вікна товпилася дітвора, більша й менша, хлопці й дівчата. Яка шаслива була наша мама, коли ми що ранку так вчасно вставали, коли то вона входила у кімнату та кожного з нас потермисала, качучи.

— Гей, діти, вставайте! Півні вже давно піяли тай сніданок на столі!

— Мамо, ще трошечки! — озвався один.

— Я такий змучений! — виправдувався другий.

— Хай Івась перший встане! — боронилися менші.

Та сніг умів ліпше будити, ніж мама. Коло вікна зібрався ми всі, тишилися, водили очима за поодинокими сніжинками та вгадували, який вже зависокий сніг. Колиб так який малай відмалював був тоді наші круглі, здорові лича, що сяли від радості й усміхалися!

Раділи ми снігом, як снігом, однак раділи ми ще чимсь іншим. Ми знали, що небаром із першим снігом приїде наш дідуся, що кожної зими приходив до нас.

— Мамо, коли дідуся прийде? — це питання повторювалося багато разів, так, що мати не могла досить навідаватися.

— Може захорів? — здогадувалися ми, коли діда довго не було. Мати говорила, що дідуся має це багато роботи, однак приїде, напевно приїде. Коли хто тяжко переступив поріг і застукав до дверей, ми зараз подумали: "Це вже дідуся", хоч, щоправда, надія нас не раз обманула.

Українська жінка в огні революції

Двадцять літ минуло від часу вибуху великої революції на сході Європи, коли і великий український народ скинув ярмо ненависного московського царату. Двадцять літ! Ніби невеликий шмат часу, а вже багато забувається, багато затирається в пам'яті. Ми якось лівно збираємо спогади подій тих днів, якось не працюємо над збереженням того, що тоді було таке райдужне, щасливе, веселе. А тіж часи ніколи не повернуться, і все, що нам випаде з пам'яті — ніколи і ніхто не воскресить. Ми зробимо величезну кривду наступним поколінням, коли не передамо їм того, що ми бачили, що ми пережили, що ми знаємо про ті часи й події.

Зокрема ми, жінки. Ми забуваємо, ми шукаємо тих героїв, що в революції, в боях за волю і під стінами тюремних мурів проливали свою кров, кров українських жінок за краще завтра Нації. Ось тепер, по двадцятьох літах, ми виступаємо з дуже вбогим матеріалом про жінку революціонерку, про жінку вояка, так, начеб жінка, наша українська жінка, відважна і смілива, не брала тієї участі в найбільшому національному і соціальному зриві, яка їй припала.

А так не е! Рішуче так не е. Коли ми ще не знаємо своїх Шарлот Корде, то це, ще раз з притиском зазначимо, — виключно наша вина. Вони були, їх було багато! Так, велика національна революція 1917—1923 рр. видвинула багато наших героїнь, з подивугідною відвагою і хоробрістю, з розмахом, розумом і чином.

Причина цього е та, що ми ще не маємо жінок істориків, зокрема жінок, що займалися систематично недавніми подіями й участю в них жінок. Ось у праці про "Жіночий рух в Україні" п. 3. Мірної перед нами виступає ціла галерея українських жінок-діячок, таких світлих, високоідейних, що підготували до Великого Чину тисячі і десятки і сотні тисяч жінок, що в 1917—1923 рр. несли в жертву отчизні своє життя, свій найдорожчий скарб. Як не виховали вони їх безпосередньо, то виховали посередньо — своїми ідеями, працями, ділами. Ді-

яльність жінок старшого покоління проходила в спокійних часах, систематично, довгими роками, тоді як у революційних роках, в роках боротьби за незалежність, вона проходила скоро, з величезним напруженням волі, з героїською самопосвятою, з одною думкою: бути, чи не бути. Це були діла і чини з духа Перовської, Сигіди, Вітрової.

Нам усе мусить присвічувати той факт, що українська жінка, особливо жіноча мо-

лодь умирала на полі бою, вмирала в льохах денікінських контррозвідок, в льохах червоних. Щоб історія зберегла імена тих героїнь, треба вже працювати, треба вже збирати дані про них, не гаючи ні хвилини. Треба найменші подробиці збирати і записувати, просити про спогади учасниць визвольного руху, які з багатьох причин цього не роблять і не зроблять без спонукання їх до цього.

Отже, коли почалася революція в Україні, наші жінки взяли в ній якнайактивнішу участь. Робили те саме, що й усі — перш-усього освідомлювали населення. Виступали на мітингах, що були тоді необхідні і конечні, як певний прояв революційних настроїв і шлях до мети, а не так, як це сьогодні дехто представляє, як щось каригідне, недоречно політикування. Зрештою знаємо, що зробили мітингами большевики, фашисти і націонал-соціалісти. Отож жінки не раз мали значно більший успіх у переконуванні, як мужчини.

Жінки були на видатних становищах у партіях, а партії були формою і засобом організації широких мас. Без перебільшення можна сказати, що в партіях було понад 15%, а то і більше жінок. Коли жінки не вели тоді праці між жіноцтвом шляхом окремих жіночих організацій, то тільки тому, що час революції е вирішальним моментом, а не підготовним, і всі працюють разом і одночасно.

Уже в Центральній Раді було 5 українських жінок, і зовсім не тому, що вони жінки, а тому, що вони заслужені діячки, такі самі як і мужчини.

Добре пригадую собі, коли тоді, як пішла вістка, що надходять французи, батько став ходити по хаті сюди й туди, зажурилий, а мама плакала й заводала: Повбивають нас, пустять із димом нашу батьківщину! — Та як вони прийшли, скоро минув наш страх, бо нічого злого не робили нікому, хоч були наші неприємні. Одно було тяжко, що ніхто не розумів їх мови. Люди говорили, що лише панотець трохи розумів їх. Мене дуже любили. Бавилися со мною, давали мені гроші й різні речі, то я скоро привик до них. Я бавився їх якими гудзиками, клав собі на голову їх тяжку, високу вовняну шапку, головую одного з них, який мене найбільше любив, я не боявся подеколи потягнути навіть за його довгі, чорні вуси. Мені було дуже жаль, як нараз одного ранку вояки відійшли несподівано та вже ніколи не вернулися. Так, так, діти, так то було воно, де ті часи?..

Ми уважно слухали діда і нам було жаль, що й до нас не прийдуть вояки з довгими, чорними вусами, лискуною зброєю та в сірому однострою, яких ми бачили на образах, що їх наш сільський крамар продавав по чотири грейцарі аркуш. А знаю, що і мені вже тоді в серці зродилося бажання, щоби і я був вояком і носив ясну зброю. Ох, то-то завидували би мені ровесники!

А діда далі говорив: — Легко вам, діти, легко вам, маете все, кождо душа за-

Ріжні партії, головню есери, мали у своєму складі членів-жінок, що іздили на провінції як організаторки мас, були фінансистки, були на вищих партійних щаблях. Також у комуністичній партії було багато жінок, і то видатних, що тут об'єктивно мусимо занотувати. З видатніших жінок, а менше у нас знаних, треба відмітити секретарку центрального київського району лівих с. революціонерів Лідію Семенку і члена президії Пріської Вараву.

Коли восени 1917 року почалися бої у Києві, жінки також брали в них участь. І так було по всіх містах України. А треба знати, що жінки не мали ніякого військового підготування, бо тоді їх були би без сумніву цілі частини. Знаємо, що письменниця Галина Журба була в боях кождо арсеналу в Києві, нехтуючи життям, носила мішки динаміту для українських частин.

Підчас доволі мирного життя у 1918 році за гетьманської влади — жінки-діячки теж брали участь у громадському житті. У Пріській Вараві, жінки висококультурної й інтелектуальної, був літературно-мистецький салон. А підчас повстання вона, ні більш ні менш, тільки була командантом частини! Так, на коні, струнка, сильної будови (між іншим, рідкої краси) вона в зимну осінь без відпочинку аж до добуття Києва була на фронті.

Ще одна ділянка відповідальності, ризикової служби, де жінки принесли великі, нецільні прислуги національній справі — це розвідочна служба. Знаємо, що письменниця Галина Орлівна відіграла чималу роллю у денікінському заплілі на користь національної армії. Знаємо зовсім певно, що партія українських боротівців викликувала цілі села на повстання невеличкими жіночими бойками, по 3—5 жінок!

Розуміється, що це не все. Як не пишу історії участі жінок в революції, — це тільки низка особистих спогадів і вражінь. Я не можу всього тут писати, хоч знаю дещо дуже цікаве й сенсаційне, бо ті жінки тепер в Україні.

Зовсім окрему сторінку становлять жінки, що брали участь у повстаннях. Це золоті сторінки безперервних подвигів, факти нечуваної хоробрости й охайдушної відваги,

якій нема аналогії в історії інших народів.

Повстанка Марія Соколовська в Радомисльщині — це вояк, адміністратор, стратег, суддя, а головне організатор. Особиста відвага і розумна розсудливість, легендарна доброта склалися на цю винятковий здібностей жінку, що мабуть не мала навіть повної середньої освіти.

Олександра Гамалія з Полтавщини, фельдшерка, визначалася надлюдською особистістю відвагою і якоюсь таємничістю, мала більш як казкове минуле часів революції. І лікарка, і вояк, і повстанка — а один час у вищих колах большевицької революційної влади рятувала сотні українців від певної смерті! У Львові е живий свідок такого її чину, полковник О. Б-р, що саме його рятувала Гамалія від смерті черезвчайки у Винниці.

Ю. Лисогорова, справжня героїня, жінка, котрій теж тяжко знайти приклад в історії інших народів. Вирушила воєсно 1921 року з відомою повстанською групою Ю. Тютюнника в Україну, перебула активно всі бої тієї групи (Базар). Чудом урятувала своє життя, бож відомо, що тоді розстріляно 359 героїв того походу, а більше як 500 осіб погинуло в боях, коротких, але тяжких.

Також відоме е ім'я повстанки Попівної, а на півдні України, в Катеринославщині, вславилася хоробрістю й подвигами Віра Бабенко, гімназистка 6-тої класи катеринославської, жіночої гімназії, далі Віра Матвієва, сестра-жалібниця української армії та її сестра Неоніла Русіян, жінка полковника. У повстанському русі в Україні визначилися і галицькі українки — мені відомо про Наталю Максимцеву, що брала участь у загонах Тютюнника.

Жінки в повстаннях, ще раз підкреслюю, виявили чуда хоробрости, відваги і розсудливости. Особливо селянки-повстанки, яких були тисячі.

Зовсім окреме місце, незвичайно важке для участі української жінки у визвольній боротьбі — це медичний жіночий персонал. У тодішній російській фронтній і тиловій армії було багато свідомих українок лікарів, фельдшерів і сестер-жалібниць. Вони багато працювали для освідомлення жовнірської маси. Вони виступали на мітин-

гах, в армійських радах — скрізь, де лиш треба було української свідомості. Доходило й до того, що вони перебиралися підчас парадів і свят в українські національні одяги і бодай так символізували, нагадували Україну.

У всіх українських частинах були лікарки-фельдшериці, сестри-жалібниці. Багато, дуже багато з них поклали своє жертвенне життя від тифу у 1919 році... Страшно й загадати.

Зрештою був діяльний Український Червоний Хрест і друга подібна організація — Український Блакитний Хрест. У цих організаціях жінки виявили багато організаційних здібностей і перевели величезну працю.

Скрізь, на кожному полі, українські жінки виявили свою енергію, уміння і нестружену працю, а 1917 рік був великою пробою для української жінки-громадянки. З цієї проби вийшла українка в якнайкращому світлі, — все жертвувала вона для України, для її слави! — ("Жінка").

Марія Пеньковська.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАїнського НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН

Історичний роман. Написав Федір Дулак. Літературна бібліотека "Української культури" № 1. Видавництво "Українська культура". Львів. Ілюстрації М. Бутковича. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Книжка великої 8-ки, том 239. Це перший том повісті, що має назву "Між Синієм й Жовтим".

ЗМІСТ: Серед пенатів (має 13 розділів). На гетьманському бенкеті (8 розділів). Дядько й небаб (5 розділів). Орел не ловить мух (17 розділів). В тексті 6 малюнків на цілу сторінку. На задній обертці читаємо отсі слова: "На вичині події минулого стадімо свої характери й куюмо шляхи до кращого майбутнього. Ювілейне видання. У пам'яті 250-ліття (1687—1937) обрання на гетьманство нашого найбільшого державника, Його Милости гетьмана Івана Мазепи. Хай ця ювілейна книжка дійде до рук кожного українця!"

Книжка написана з великим розмахом. У ній багато рижних історичних документів і описів рижних подій на гетьманському дворі. Добре змальований характер Мазепи і його тонка політика.

Ціна \$1.75.

Замовляйте в "Свободі":

"SVOBODA" P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

бажає. Як я був малий, було йнакше. Небаром після того, як французи забралися і скінчилися та страшна війна, що тяглася кілька літ, настали голодні роки, страшені для більшості людей. Дош ішов без перестанку, земля не зародила, а люди голодні — нема хліба. Гроші ще були в декого, та що гроші, коли не мають ніякої вартости, коли годі за них щонебудь купити. Люди жили самою юшкою, їли корінці і ріжну хопту, а багато гинуло з голоду. Страшене було, колиб Господь Бог вкінці не змілосердився над нещасними, зіслав теплого сонця і земля зародила!

Таке говорив дідуся, а ми слухали та не відступали від нього. Мама не мала тепер багато клопоту з нами.

Скорше ніж ми й подумали, прийшов день Всіх Святих. Вся природа була якесь сумна. Перший сніг лише трохи припорошив землю, на деревах і на стріхах уже його не було — сонце його зліло. Було жарко, холодно та наче якесь марна налягла на землю. Дзвони сумно дзвонили, люди спішили на цвинтар.

І дідуся пішов на цвинтар, там спочивала його дружина, моя бабуня. Вже більше літ тому прийшла й бабуня з дідом до нас, та недуга-зломила її, положилися до ліжка й небаром понесли її туди, куди понесуть кожного скорше чи пізніше. Я ледви пригадую собі це.

Дідуся і мене забрав зо собою на цвинтар.

Бачив й пізніше багато більшості й гарніших цвинтарів, та мені цей у рідному селі наймилюшій. Простягався вдовлі від церкви попід горб, а при вході берегли його дві величезні липи, що розсипали пахуче цвіття на гроби тих, що вже давно там спочивали. Хрести стояли один поруч одного, мали, великі, дерев'яні, залізни й кам'яні. По містах бувало дерев'яних менше, та звичайно біля такого хреста більше спочування, ніж біля кам'яного.

На цвинтарі життя. Біля великого хреста посередній цвинтаря горіло багато малих і більших свічок, а гроби були також освічені.

Куди люди ходили, не стало і снігу, доволка гробів видно було лише чорну землю. Люди поклали на гроби та на хрести вінці з мому та з останніх осінніх цвіттів. Прийшов і я з дідусям до бабусинового гробу. Мама вже була тут і спорядила гарно гроб. Довкола горіло щось дванадцять свічок, на залізному хресті був зелений вінчик, а ввесь гроб прибраний доволка штучними цвіттами.

Я здивувався, як глянув на маму. Була поважна й сумна. Лице її було червоне й нічого не сказала, як ми надійшли. Дідо скинув капелюх і стояв тут тихо та спокійно. Очі його гляділи неперушно на гроб, уста ворухилися, а вітер грався його рідким синим волоссям.

Мені зробилося якесь дивно на серці. Тишина царяла всюду.

• 3 ДНІЯ •

ПРЯМУВАТИ ДО КРАЩОГО.

До нашої редакції надійшли листи з відділу пропаганди навчання дорослих „Доблю Пі Ей“. У цьому листі говориться, що при 43 Овк стріт у Нью-Йорку приймають у години між 9 рано, до 5 попол. людей на науку різного ремесла і професії. Учуть такі фахи: кравецтва, роблення цукорків, ресторанного куховарства, косметичної хемії, автомобільної механіки, культури краси, орудування телефонічної зворотніш; а також приготують до іспитів для державної і муніципальної служби. Приймають на науку всіх, понад 17 років життя, цілком безплатно.

ЦЕ ДОБРА НАГОДА.

Ледви, чи колинебудь у житті люди мали такі нагоди вичувати ремесла, чи професії, як тепер. Задають старий край, де навіть за вивчення на швейцарській треба було платити, або відробляти роками. В Америці це недавно також не було так легко вивчити даром ремесла. Були школи, правда, але за них треба було добре платити.

Нині є школи, що дають науку цілком даром. А чи багато наших людей користуються з нагоди? Здається, що ні. Нашіх людей, а почасті й інших, в теперішню пору наїхала якась резигнація, знеохочення до всього й брак віри, чи з цієї науки щонебудь колись вийде.

ПРИЧИНА — БЕЗРОБІТТЯ.

Причиною цього загального пригноблення, за яким наступає брак охоти щогонесуду, учитись, є те, що нині є безробіття і багато фахових робітників, хоча знають свою роботу, не можуть дістати праці. Пошмо мені вичувати фах, коли ти, що вже його тепер знаєш, ходять без роботи? — заклочує нині молодий і старший чоловік.

Таке знеохочення міркування не є оправдане. Бо на світі фахівців все треба буде. Без огляду на те, яка буде система, всюди треба буде кравців, механіків, кухарів, чий маніялярний урядовців. Також без огляду на систему (як це навчено переконує нас навіть те, що ми бачимо в Соевтах), добрий фахман всюди дістане більшу нагороду за свою працю.

ди, то тут, то там чути було лише притишений плач. Свічки палахкотіли скоро, холодно вітер дув ними, було студено.

Коли я бачив, як мама й дідуся моляться, мимоволі перекрестився і молився довго — що не знаю, певно всі молитви, які знав. Оставались ми на цвинтарі довго, так, що я вже й почав мерзнути, а дідуся усе ще стояв із відкритою головою, мати держала зложені руки.

Вкінці ми відійшли... На землю вже падав сумерк, мряка ставала чимраз гущіша, свічки світили все ясніше, а вітер грався їх полум'ям. Ми мовчки відійшли з цвинтаря.

Ми пішли до церкви. Я злинувся, що вона була повніська в таку пору.

Я і дід сіли в лавку. Дід молився. Там при хресті світилося багато-багато свічок, кидали світло на старі, почорнілі статуї святих, що виглядали мені якось таємничо. Чути було шепіт молитви, то тут то там притишений плач.

Я глянув на дідуся. Лице його було поважне, уста все ще ворухилися, очі вступили у хрест.

Ми вернулися до дому. Дідусь, як і що року, остався в нас ще кілька днів. Та скоро прийшов день розстання. Тяжко приходилося нам розлучатися з ним.

Коли знову прийде? Прийдіть скоро! — кликали ми, діти, та халалися його сирацьованих рук і дивилися

цю, а нефаховий усе буде „задніх пасти“.

ТРЕБА БУТИ ГОТОВИМ ДЛЯ НАГОДИ.

Каже англійська приповідка: „нагода тільки раз стукає до дверей; будь приготований до неї“. Фахман, який добре знає своє діло, скоріше чи пізніше таки мусить дістати нагоду стати десь на працю. Знаючи своє діло, він відразу вростає в свою посаду і не лише, що його не відправлять, але вважають його „добрим додатком“ до даного підприємства. Ступнево будуть підносити йому платню. Нефахман, навіть коли дістане нагоду праці, то лише на короткий час: при найближчій нагоді його відправлять і він знов буде шлятися по вулиці.

Крім того добрий фахман має нагоду відкрити свій власний бізнес. А своєю солідною і фаховою роботою він таки розсуне собі ліктями місце навіть серед дуже успішної конкуренції й уростає в економічне життя, як тревала ростина.

НЕ МРІЯТИ, ТІЛЬКИ БОРОТИСЬ.

З цієї нагоди, яку дають нині фахові школи „Доблю Пі Ей“, повинні всі з поспіхом користуватися. Бо самим мріянням ніколи нічого не добився. Час минає скоро. Деколи рік, чи два видаються, як величезний шмат часу. А проте вони проходять, мов батоном тріснув. Якби два роки тому даний чоловік, чи жінка, були розпочали якусь науку, тепер кінчали б її й були б узброєні до боротьби в житті новою наукою, що є найпевнішою і найуспішнішою зброєю з усього.

ОБСТАВИНИ ЗМІНЯЮТЬСЯ БЕЗПОВОРотно.

Перешкодою в користуванні з таких нагод, як та, що подана вище, є не раз і те, що деякі люди, що пам'ятають крашчі часи, далі переконані, що ті часи вернуться назад і усе буде по старому. Був колись час, що навіть нефахових людей тягнули фабрики на працю і навіть добре платили. А в краю був час, коли студент з двома, чи трьома роками університету вже мав запевнену добру державну посаду.

Ці часи проминули безповоротно. Не треба про них мріяти, тільки треба оглядатися довкруги, пізнавати зміни і приношувати до них. Нині

в його милі, добрі очі. А він відійшов.

Кілька днів було нам пусто й порожньо в хаті, не доставало нам дідуся. Вкінці ми прикинули та потішували себе, що дідуся знову прийде. І прийшов іще кілька разів і оگریв нас своєю любов'ю.

Прийшла знову осінь, став знову падати сніг, ми знову ждали діда, а діда не було. І не було його вже більше ніколи...

На Всіх Святих я знову пішов на цвинтар, а мама моя була тоді ще сумніша. Плакала голосно. Я був уже більший, то зрозумів її жалю. Я також плавав тоді, як згадав мого доброго дідуся, якого вже більше не було між живими.

З хорватської мови переклав М. Н.

НА РОЗПУТТІ

Історія одної родини. Написав Р. Д. Савчак. З передмовою Л. Нігринського. Ст. 128. Видавництво „Українська бібліотека“. Видавець Іван Тиктор, Львів.

Оповідання одного адвоката, що через помилку виховання не вдалося йому діти.

Ціна 50 центів. Замовляйте в „Свободі“: „Svoboda“ P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

треба знати фах, треба бути майстром у своїм ділі. Лише фахман може нині одобути собі належне місце й забезпечити собі пристойний рівень життя. Люди нефахові ніде не заگریють місця і ніколи не дібуться сталої, добре платної посади.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ВАЛІНГФОРД, КОНН.

Кампанія в часі літньої пори.

Кампанія за приєднання нових членів для У. Н. Союзу здається в літню пору трохи притихла, бо декотрі відділи і їх члени є такого переконання, що літо є виключно на те, щоб десь бездільно в холодочку полежати.

Та думають так не всі. Є такі, які власне діло використовують до ще завітнішої праці. До таких відділів належить у першу чергу 277 відділ, який постановив був цього ювілейного для У. Н. Союзу року здобути нових 45 членів і вже довершив цього, бо з кінцем липня ц. р. вже придбав 52 нових членів, даючи тим доказ, що з 20 відділів У. Н. С. в стейті Конетикот він стоїть далі на першому місці. Другий з черги є відділ 390, який постановив, що мусить придбати 45 членів і я певний, що вже в короткому часі довершить свого.

На особливу увагу в наших стейті заслугоє одинокий у нашій стейті молодечий відділ У. Н. С., ч. 414. Молодь цього відділу взялась енергійно до роботи і постановила придбати також 45 нових членів. Є вже позначки їхньої роботи, бо під кінець липня відділ уже придбав 25 нових членів.

А. Маланчук, окружний організатор У.Н.С.

ЧЕРЕП ГАЙДНА.

В неділю, 28. травня, минуло 130 років від дня смерті Йозефа Гайдна, славного німецького композитора, до речі слов'яцького походження (1732—1809), автора австрійського гімну.

Гайдн помер у Мадярщині, в замку Кісмартон, що його тепер перемістили в музей його імені. Між багатьма виставленими тут рукописами є, між іншими, оригінал гімну „Дойчлянд, Дойчлянд ібер аллес“, що його створив Гайдн для австрійського імператора. Музика лишилася без змін, але перші слова гімну були інші: „Боже втримай, Боже збережи нашого цисаря“. Німці змінили їх згодом. Гайдн спочиває в склепі церкви Кісмартона. Але його череп чомусь то в своєму часі перевезено до Відня, де він був похований 100 років. Тепер, рішенням німецького уряду, череп буде приставлений до обезголовеного кістяка Гайдна.

ЧОМУ ЯБЛУКО ПОМАГАЄ?

„Дж по яблуку що дня, то обійдешся без лікаря“, каже англійська приповідка. І справді люди, що їдять що дня яблука, звичайно здорові. А чому? Яблуко має в собі таку речовину, — пектиноно по вченому називається — що скріплює і шлунок і кишки. Коли є болячки, від пектинона на кишках, від пектинона яблука вони гояться.

САНКИ ІЗ ЗАМОРОЖЕНОЇ РИБИ.

На далекій півночі Канади так зморожено, що й дерево там не росте. Часто не мають ескімоси дерева й на санки. Тож заморожують риби, завивають їх у гладку шкіру з моржа, загинають при кінцях і коли шкірки замерзнуть, то санчата готові. Такими санками можуть ескімоси поїждувати цілу зиму. А зима в них дуже довга.

НАША ДЕМОКРАТИЧНА ВІРА

Написав: Г. Е. Фосдик.

(Заввага: Д-р Фосдик це один з найбільш ліберальних духовників в Америці. Він є проповідником у Риверсайд Чорч у Нью-Йорку і професором практичної теології в Юніон Теологічній Семінарі. Він також є автором багатьох книжок. Стаття д-ра Фосдика це шеста з черги статей про демократію, які пишуть для Чужомовного Інформаційного Бюро визначні тут і за кордоном роджені американці. За висловлені в статтях погляди відповідають самі автори).

Ми недоцінювали демократії; думали, що це наші батьки її створили й нам передали, а ми прийняли. Тепер показується, що як ми хочемо зберегти демократію, то насамперед мусимо віднайти її творчі й духовні чинники, при допомозі яких вона повстала. Перша лінія демократичної оборони є не проти зовнішнього ворога, а проти внутрішнього, бо ми стратили ті думки і якості, якими кожна генерація відроджує демократію.

Демократії не можна оділювати. Вона мусить перероджуватися в кожній генерації. Існування демократії залежить від якості особистого характеру, від розумного вживання свободи, від об'єктивного підходу до складних питань, над якими дебатовать у державі, від відданості праці для добра громади і, остаточно, від охоти добровільно виконувати обов'язки, які демократія на людину накладає. Демократія числить на якість характерів, а дух її мусить перероджуватися в кожній генерації. Як цього не буде, то демократія підпадає тиме.

Треба знати, що демократія ґрунтується на взаємній довірі людей. Серцем демократії є не так політичний процес, як віра в цінність людського характеру. Ніде так добре не видно різниці між диктатурою і демократією, як тут. Перш за все диктатура говорить, що люди існують для держави, а демократія каже, що держава існує для людей. В диктаторських краях зганняють людей як овець, гіпноізують їх масовою пропагандою і лякають масовою опресією. Демократія вірить їм і уважає, що вони мають рішальний голос у державі. З цієї різниці між диктатурою і демократією видно, по котрій стороні стоїть дух і геній Христової науки. Молючися за овець своїх, Ісус сказав: „Це не є воля батька вашого... що одно з цих маленьких мусить згинуть“. А далі сказав, що: „Сабат (день спочинку у жидів) є призначений для людей, а не люди для дня відпочинку“.

Ніхто не заперечить, що велику частину населення треба контролювати. Цього факту ніяка сентиментальність не закріє. Для того, щоб у суспільстві панував лад і щоби була дисципліна, то на це треба й мусить бути контролі. Контролювати можна двома способами: силою ззовні і добровільно, відповідально громадянською відданістю й характером із середини. Першою метою контролі помагають диктатори, бо від цього залежить їх існування. В демократичних краях контролі переводить саме громадянство не силою, а при допомозі громадської відповідальності, вирозуміння й характерності. Де панує перша метода, там нема місця для другої.

Ми часто говоримо, що свобода це вислід демокра-

МАЛИЙ ПЛИВАЧ, АЛЕ ДОБРИЙ.

Соні Ковл, 6-літній хлопчина, переплив оноді ріку Місісіпі коло Едварсвилу, в стейті Іллінойс, де ріка має півтори милі ширини, за 19 хвилин.

ЯК ПРИЙШЛО ДО ВИРІШАЛЬНОГО ПОВСТАННЯ ПРОТИ ПОЛЬЩІ ЗА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Відомий український історичний повістяр
АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ
малює цю цікаву добу
В СВОЇЙ ПОВІСТІ ПІД ЗАГОЛОВКОМ

ПЕРЕД ЗРИВОМ

Повість починається відданям 14-літнього Богдана Хмельницького, сина Михайла Хмельницького, сотника чигиринського полку реєстрових козаків, до зусітьського ліцею у Львові, та доведена до моменту, коли нелюдяський сусід-лях розбив сімю й родинне життя Богдана Хмельницького й коли Хмельницький рішається шукати пільсти за свої особисті кривди, направляючи кривди ворогів супроти всього українського народу. Читач пізнає всі визначні дієві особи, що грали чільну роль у великих переворотках тих часів, що остаточно змінили зовсім історію східної Європи.

З портретом автора й передмовою.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовляйте:

“SVOBODA”

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ті, але не треба забувати, що в незрівнянній, малоінтелігентній, невідповідальній і безхарактерній суспільстві та сама свобода може бути прокляттям. Культурно добрі характері, виробляють громадську відповідальність. Треба працювати для здійснення загальної рівності і братерства, бо від цього залежить доля людства. Пам'ятаймо, що над усіма людськими установами найвищою інстанцією є Бог.

ВПЛИВ ПОЖИВИ НА ЛЮДИНУ (З дослідів Індійського Медичного Товариства).

Індійське Медичне Товариство перевело за останніми низку цікавих дослідів, що вказують, як дуже впливає відживлювання на будову, зріст і вигляд людини. Кілька дослідників цього Т-ва вже перед роками були тієї гадки, що різниці між індійськими племенами залежать від способу їх відживлювання. Прикладом послужили тут північні, індійські раси. Люди племені сіксіс, високі 1.80 м., сильні та здорові, були великим противенством до малих людей з Мадрасу. Оба племена жили в однакових умовах. Однак в Мадрасі їли їднїя риж, сусену рибу, напирку і багато всіякого коріння. За те сіксіс пили що дня квасне молоко, їли хліб, печений з розтертих зерен, мало м'яса, але багато городовини. Порівняння їх дало причину до висновку, що пожива впливає на вигляд людини.

Досліди на щурах.

В тому напрямі зроблено дослідів і на щурах. Двадцять білих щурів позамикано до різних кліток і годовано різними стравами. „Англійський щур“ діставав: білий хліб, шинку, варене волоче м'ясо, баранину, рибу городовину і чай. „Французького щура“ годувано спеченою печеною та багатьма сосами. „Японський щур“ заїдав рибу і риж, а деколи також і морські раки. Також „щури з Мадрасу“ і „сіксіс-щури“ діставали подібну діету. І ось дійшли до важного відкриття. „Англійський щур“ був грубий, широкий і круглий. Шкіра в нього була шорстка, а шерсть груба. Щур мав живий темперамент. Коли було покласти до клітки падець, він кидався та кусав. „Французький щур“ був малий і тонкий. Шерсть мав дуже

мягку і делікатну. Був також „первовий“ як деякі французькі пані. Малий, але живий з деякою дозою енергії був „японський щур“. Щур сіксіс був такий великий, як англійський, тільки мав м'якшу шерсть та був тихий. Щур з Мадрасу не був більший від миші. Він був здоровий, але злі розвинений. Ніхто не подумав би, що всі ці щури з одного роду.

Трагедія з зубами.

У Гавайї люди багато тамощньої городовини. Їх зуби були білі та здорові. Але одного разу приїхали американці і привезли з собою муку та цукор. Вже по кількох роках захворіли всі тубильці на поважну недугу зубів. Щойно при енергійній дієті можна було її сусунути.

Порошок на ріст.

Японський Королівський Інститут прийшов до висновку, що японцям бракує в поживі важних солей, і передовсім вітамінів А і В. Солі і вітаміни з порошку давали їсти дітям. Вже по чотирьох роках показалося, що ці діти пересічно на 10 фунтів тяжчі від своїх ровесників. Також діти, годовані солями і вітамінами, були на 5—10 см. вищі.

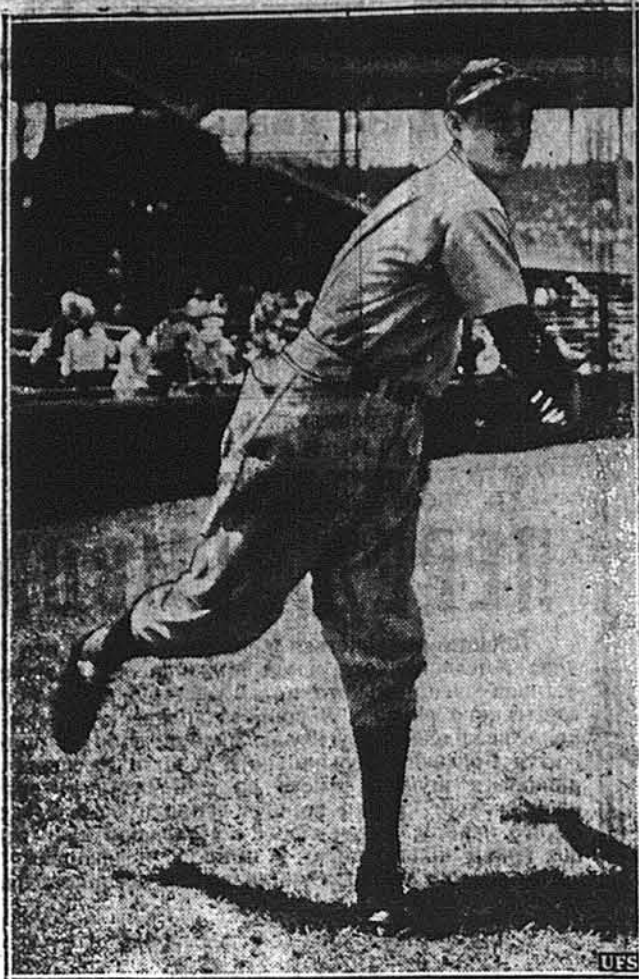
Причина недуги в Сінді.

Індійське Медичне Товариство запитало, що на 12,000 мешканців в Сінді половина герпить на якусь страшну недугу. Тоді масово почали їх відживлювати і недуга уступила. В багатьох випадках помагає що дня склянка молока. Сьогодні загальною відомою, що сильна будова нового покоління залежить не тільки від повітря і руху, але також від умілого добору поживи.

Ю. К.—ш.

ЧИМ НІПОНЦІ ПЕРЕВИЩАЮТЬ КИТАЙЦІВ?

Як відомо, китайців на світі вшестеро більше як ніпонців (японців), а всеж такі у війні ніпонці перемагають китайців. Чим же ніпонці перевищають китайців? Тим, що ліпше вишколені та ліпше узброєні. Та дійсна сила ніпонців у Китаю в тім, що вони мають багато воєнних літаків, а китайці дуже мало. А відомо, літаки тепер — то очі армії. А крім того з літаків ніпонці нищать китайців, а годують їх складами зброї та поживи й інших припасів. От 180 тисяч ніпонців у поході на Ганков перемогли один мільон невисколеного та тихо узброєного китайського війська. Та армія юрбу перемогла.

„ЧАРОДІЯ ЧЕРВОНІХ“.

Вільям Генрі „Бокі“ Волтер, визначний грач „Синсенатських Червоних“, що недавно добув 15 перемог супроти лише 6 невдач.

МАКЕДОНИЯ, КРАІНА-МУЧЕНИЦЯ

На другий день, після італійського „скоку“ на Албанію, в сербській пресі появилися натяки, більше й менше прозорі, що це рішення Риму було першою точкою італійсько-югославського плану; виконання дальших його точок загальмували відомі „га-рантійні“ декларації французького й англійського уряду. Французька преса публікувала просто фантастичні історії про цей таємний план. Напр., що його узгіднили й одобрили міністр Чіано й прем'єр Стоядінович при нагоді одного „дипломатичного“ полювання. Реалізація цього плану мала основно змінити політичне обличчя балканського півострова. Між іншим за уступки в користь Італії та мовчаву згоду на окупацію Албанії — Югославія мала відібрати від Греції частину Македонії. Ці згоди ще жвавіше пішли в рух підчас недавньої візиту югославського князя-регента Павла в Італію. Варто приглянутися об'єктові згодних торгів.

Батьківщина великого Олександра, Кирила й Методія.

Македонія є споконвіку вельми вразливим місцем цілого балканського півострова, вогнищем, з якого вряда-годи скачуть зовсім несподівані іскри. Її первісне населення іліро-тракійського пня, що да-

вання Туреччини; у висліді балканської і світової війни прийшов поділ Македонії між Югославію й Грецію. Обидва ведуть у Македонії одну політику: винародовлювання македонців та нищення їх добробуту.

Ще за турецьких чаів, у 1893 р. македонські патріоти оснували „Внутрішню Македонську Революційну Організацію“ („ИМРО“), розуміється тайну. Вона скоро стала державою в державі, керівним осередком політичного життя країни. Своєрідною ексекutiveю І.М.Р.О. були групи очайдухів-терористів, що своїми замахами кидали пострах на турецьку адміністрацію; боротьба з ними була вельми трудна, бо для бойовиків ІМРО кожна хата в Македонії була захистом, а часто й твердиною.

В 1912 р. прийшла велика нагода, від століть вичікувана. Проти турецького гнобителя виступив збройний союз балканських держав — Болгарія, Сербія, Греція, Чорного-ра — піддержуваний могутньою Росією. Усі македонці станули на бік союзників, ведені вірою здобути собі свободу, щонайменше у формі автономії. І всі важко розчарувалися: по перемозі над Туреччиною доля Македонії ще погіршилася; союзники поділили Македонію між себе, при чому найменша пайка дісталася Болгарії, а куди більше загарили Сербія й Греція.

Словянське братерство.

Сербі відразу повели в своїй частині Македонії політику систематичного нищення всього, що болгарське. Македонці відповіли відмовою діяльності ІМРО. Від осені 1912. до осені 1915. йшла в Македонії партизанська війна, звана „бродженням чаї“; ці чаї — це були невеликі відділи, по кількадесять „комітаджів“ і вони заподіяли сербській адміністрації чимало втрат та шкід.

Під кінець 1915. р. Болгарія, що приступила до війни в союзі з осередками державами, визволила цілу сербську Македонію. Та нещасливий для Болгарії, як і для її союзників вислід війни знову припечатав долю Македонії. Не зважаючи на славетні точки Вилсона та всупереч добрій волі англійського уряду, Македонія не одержала навіть найменших гарантій своїх національних прав; старі границі з 1915. р., що розшматували живе тіло Македонії, розуміється, відновлено.

Під найгірший утиск попала знов та частина, що належала до Сербії, а по війні була „ревіндикована“ Югославією. Югославська влада звела там режим постійного стану облоги, який триває й до сьогодні. Позамикано болгарські школи й навіть церкви, введено примус змінити болгарські наз-

ЮРІЙ ГОРДІС-ГОРСЬКИЙ

В ОКОЛИЦЯХ ХОЛОДНОГО ЯРУ НАД ДНІПРОМ НА ЧИГИРИНЦІНІ,

Існувала в останню революцію СВОЄРІДНА УКРАЇНСЬКА „РЕСПУБЛІКА“, котрої громадяни боролися під українським прапором проти червоної московської горди аж до 1922. року, даючи цим живий приклад, як невеликі числом, але сильні духом можуть успішно боротися з незрівняно сильнішим ворогом.

ОТСЮ ВЕЛИКУ ПОДІЮ, що стала вие предметом історичних розслідувань та сюжетом поем і драм, автор, що самий був її учасником, урвав у форум повісті, даючи цим читачеві немов би нагоду брати особисто участь у великопам'ятній боротьбі.

2 ТОМИ — 2 ДОЛЯРИ.

Замовляти у:

„СВОБОДА“

81-83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАСВІ

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

3 хрестин на народню цілу.

Дня 25 червня н. р. громадяни Дачуки хрестили в домашній місцевості У. Д. Ключу свою першу донечку. Дали їй два імення: Маріянина й Олександра. З тієї нагоди вони запросили на хрестини чимало місцевих і позамісцевих громадян, так, що ці хрестини зі звичайного собі фамільного свята обернулися у великий бенкет. Було чимало страв на столах і не бракувало, як то ка-зуть у краю, „принуж“.

Бо грома. А. Дачук є добре відомий у нашій громаді. Він є нашим місцевим адвокатом, а також членом У. Н. Союзу й загалом бере чинну участь у нашій громадській житті. Не диво, що на хрестини прибуло чимало позамісцевих видних гостей.

Не обійшлося без промов. Говорив наперед п. О. Ревюк, редактор „Свободи“ далі Р. Слободян, фін-секретар У. Н. Союзу, тестя п. Дачуки, П. Борис, а накінеш шасливий та гордий батько хрещениці, А. Дачук.

Забава була гарна. А випала вона тим краще, що гості, забавляючись, не забули і про потреби рідного краю. На заклик п. Р. Слободяна зібрано на визвольну боротьбу \$2.15. Зложили: Л. Зазуляк \$5; по \$2: Р. Слободян, П. Павлович, П. Борис, Та-башко; по \$1: М. Борис, Ю. Кузів, Оля Ляхович, А. Г. Дачук, Анна Дачук, О. Ревюк, І. Врубель, Г. Василь-лик, Е. Кривен, М. Галани, п. Ганька, І. Іванчик, В. Чернатюк, І. Сидор, М. Левичкий, п. Габрилович, С. А-данс, П. Густон; \$1.15 дрібними.

Михайло Бєл.

ЖИТТЕДАТНА ВАРТІСТЬ ЧАСНИКУ.

Досвід доказав, що колиб людина, наприклад, довгий час їла тільки м'ясо і хліб, то могла би мати і подостатком сил до праці і поживи на зріст, але втратила б відпорність проти недуг. Та коли почне їсти й трохи городини, зеленниці, або пити молоко, то знову стане відпорою проти недуг. Показується, що городина й набілі мають у собі життєдачну силу. Вчені кажуть, що в зеленні, набілі, яйцях і молоці знаходяться життєдачні речовини, чи то вітаміни або живилини. І власне часник має в собі подостатком вітамінів В і С і трохи А. А ще колиб попомастив собі чоловік гірнуку хліба маслом, що має і вітамін Д, то дістане всі вітаміни, що потрібні для вдержання здоров'я.

Добрий годинник.

— Як ви знаєте, в котрій годині ваш чоловік вертається з коршми, коли не має годинника?

— Перед північчю він іде, тримаючись стіни, а по півночі звичайно приходять рачки.

ДУМАЙТЕ ПРО ЦІНУ!

Ми не жадаємо від тих, котрі до нас приходять, щоб вони забули про ціну, або не питалися за неї; ми з власної по-нуки цю справу підносимо.

Як кому на тім залежить, то може переконатися з власного досвіду, що наші ціли є якнайбільш умірковані; вони є приступні для кожної родини, без уваги на обставини.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5928 Phone: Bayonne 3-0548

Штучні зуби.
Стрічаються два дентистичні техніки.
— Я зробив п. К. штучні зуби й тепер жалую цього.
— Чому?
— Бо коли лише пригадаю йому, що треба за них запла-тити, скрегоче на мене моїми власними зубами.

Ріжниця.
— Чому ви без гумору?
— Моїй жінці недавно впала муха в око. Пішла до окуліста й ця історія коштувала мене \$10.
— Потіште себе, це ще не таке страшно. Моїй жінці впав в око весняний плащ. Пішла до крамниці й ця історія коштувала мене \$50.

Наші діти.
— Петрусь, чи вчитель за-примитив, що я помагаю тобі писати домашні вправи?
— Не знаю, мамо.
— Шож він говорить?
— Що з кожним днем ста-юся щораз дурніший.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12.
Ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

ЗАНЕДБАНИ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ
доводять до безпідприємного терпіння.
Аналіз крові, луги „Екс“, аналіз сечі, медична екзамінація ПО НИЗЬКИХ ЦІНАХ запевняють удачу лігуозу. Ревматичні стани, „Гей фівер“, астма, клопоти відходової кишки, піхура, залоз і нирок лікується модерними способами. — ПОРАДА ДАРОМ.
DR. DE RUHA
128 East 86th St., New York City.
Кожного дня від 10—2 год.
і від 4—9. У неділю від 10—2.
Осібна ждальня для жінок.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниць, як далеко позв Нью-Йорку. Вразі потреби теле-фонуйте до нас. Обслуга шара і чесна. — Офіс:
883 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Удербейкер
заряджує погребам по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRAMERCY 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(43)

„Ти цілком певно згинеш, коли далі будеш залишатись тут у силі Томаса“, почав далі Гемон. „Я прийшов, щоб тебе якось урятувати, але признаюсь, не маю пляну, як це зробити“. По хвилині надуми він продовжав: „Нині вночі мій приятель буде вартувати, але колиб ти втік, йому грозить смерть“.

„Я не бачу іншого виходу, як лише ждати сумного кінця“, відповів Тарзан. „А та-кож ти мусиш чимсьоріше звідтіля утікати, щоб тебе тут хто не побачив. Прощай і дякую за спробу“. А коли Ге-мон хотів відійти, Тарзан по-просив його, щоб залишив йому свій кинджал. Гемон це радо виконав.

Після того Тарзан простягся на лаві і твердо заснув. Шой-но вранці він пробудився. Від-разу вернула до нього па-мять про вчорашнє. Надходив день, у якому йому зроблять кінєць. Та це не був перший раз. Багато разів він виривав-ся смерті в обіймів, може вдасться це йому й тепер. Він рішив боротись.

Сонце піднялось досить ви-соко, а ніхто до нього не при-ходив. Аж передполуднем він почув людські кроки. Далі двері відкрились і увійшли во-яки. Вони не мали в собою їжі, тому Тарзан знав, що во-ни приходять по нього. Один з воївків звелів Тарзанові зби-ратись і йти за ними.